

Sylwia Skiendziul

Symposium naukowe pt. Średniowieczne miasto – aspekty życia codziennego

---

Meritum 6, 165-169

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SYMPOZJUM NAUKOWE ŚREDNIOWIECZNE MIASTO – ASPEKTY ŻYCIA CODZIENNEGO

W dniach 13–14 grudnia 2014 r. w gmachu Instytutu Archeologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu odbyło się interdyscyplinarne sympozjum naukowe pt. *Średniowieczne miasto – aspekty życia codziennego*. Organizatorami sympozjum były Archeologiczne Koło Miłośników Średniowiecza oraz Studenckie Koło Naukowe Mediewistów Wydziału Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Główny cel, jaki przyświecał sympozjum, to przede wszystkim skonfrontowanie aktualnej wiedzy historycznej, archeologicznej i antropologicznej o szeroko rozumianej tematyce dotyczącej życia społeczności miejskich w średniowiecznej Europie.

Sympozjum naukowe zostało podzielone na pięć bloków tematycznych:

1. Miasto i jego mieszkańcy
2. Praca i życie codzienne
3. Miasto i warunki bytowania
4. Świątowanie i zabawa
5. Wojna i śmierć

Po każdym z bloków następowała część dyskusyjna, w której referenci mieli możliwość odpowiedzieć na pytania słuchaczy i tym samym rozwinąć podejmowany przez siebie temat.

W gronie zaproszonych gości znaleźli się zarówno doktoranci, jak i studenci z: Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu w Białymstoku, Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Oficjalnego otwarcia obrad dokonali prof. dr hab. Wojciech Chudziak, Dyrektor Instytutu Archeologii UMK, prof. dr hab. Jarosław Wenta, opiekun Koła Naukowego Mediewistów UMK oraz dr Jacek Bojarski, opiekun Archeologicznego Koła Miłośników Średniowiecza UMK. Przywitano zaproszonych gości

i prelegentów oraz scharakteryzowano cel i przesłanie sympozjum. Krótkie przemówienie wygłosiła również Zorjana Polenik, Prezes Koła Miłośników Średniowiecza, w którym podziękowała za duże zainteresowanie tematyką organizowanego wydarzenia, skutkujące otrzymaniem wielu zgłoszeń czynnego uczestnictwa, których liczba kilkakrotnie przekroczyła ilość przewidzianych miejsc dla prelegentów. Następnie wykład inauguracyjny pt. *Pismo jako narzędzie komunikacji w przestrzeni miasta – przykład XVI-wiecznego Gdańska* wygłosiła doktorantka Wydziału Nauk Humanistycznych UMK – Julia Możdżeń – stypendystka Polskiej Misji Historycznej w Würzburgu oraz Instytutu Herdera w Marburgu.

Po części kurtuazyjnej miała miejsce część *stricte* naukowa, w której to kolejno młodzi badacze referowali i prezentowali wyniki swoich badań w poszczególnych blokach (pierwszego dnia – 13 grudnia – odbyły się kolejno blok I oraz II, zaś 14 grudnia – dwa pozostałe).

W pierwszej części bloku poświęconego średniowiecznym miastom oraz jego mieszkańcom omówiono m.in. uwarunkowania społeczno-polityczne Torunia, Chełmna, Kamienia Pomorskiego oraz Solca Kujawskiego. Swoje referaty kolejno wygłosili przedstawiciele Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Jako pierwsza głos zabrała Angelika Bogusz, która omówiła *Uwarunkowania społeczno-kulturowe lokacji Torunia i Chełmna*. Kolejnym prelegentem był Jakub Dzieruk, który zaprezentował się z referatem *Rozwój miast Pomorza Zachodniego we wczesnym średniowieczu w świetle źródeł archeologicznych na przykładzie Kamienia Pomorskiego*. Patrycja Stempińska w swoim referacie pt. *Monety w życiu mieszkańców ośrodków wczesnomiejskich. Kilka uwag na temat znalezisk monetarnych z Janowa Pomorskiego* dokonała charakterystyki oraz omówienia obiegu monet w ośrodkach wczesnomiejskich. Swoje wystąpienie prelegentka wzbogaciła bardzo interesującą prezentacją multimedialną, ilustrującą monety średniowieczne. Przed przerwą kawową Patryk Banasiak omówił *Problem początków Solca Kujawskiego. Stan Badań historycznych, archeologicznych i środowiskowych nad średniowiecznym miastem*.

Po przerwie na kawę, podczas której wymieniono się swoimi przemyśleniami na temat wysłuchanych referatów, drugą część pierwszego bloku rozpoczął referat pt. *Czy opłacało się być średniowiecznym rzemieślnikiem? Czyli aktywność gospodarcza „artifices” Starej i Nowej Warszawy w pierwszej połowie XV wieku* wygłoszony przez Piotra Łozowskiego z Uniwersytetu w Białymstoku. Następnie Natalia Maria Tończyk z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu omówiła *Społeczno-prawną pozycję średniowiecznej mieszcanki*. Prelegentka odwołała się do niezwykle interesujących aktów prawnych, czym

wzbudziła ogromne zainteresowanie wśród słuchaczy. Ostatnie zaplanowane wystąpienie w tym bloku tematycznym, Joanny Kunigielis z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, nie odbyło się ze względu na nieobecność prelegentki.

Po przerwie obiadowej gospodarze symposium wraz z prelegentami udali się do jednej z sal Instytutu Archeologii UMK, by zwiedzić mieszczącą się tam wystawę zabytków archeologicznych – ozdoby, sprzęty gospodarstwa domowego, uzbrojenie obejmujące okres od II do XVII wieku – pochodzących z badań prowadzonych przez pracowników tegoż Instytutu.

Po zakończeniu zwiedzania wystawy rozpoczęły się obrady drugiego bloku tematycznego, poświęconego pracy oraz życiu codziennemu w miastach średniowiecznych. Blok rozpoczęła Karolina Sztachańska z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, która wygłosiła referat pt. *Rzemieślnik w obcym mieście, czyli prawa i przywileje cudzoziemców na podstawie Londynu w XIV wieku*. Następnie Paweł Kujawa z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu wystąpił z tematem: *Powody znakowania naczyń ceramicznych we wczesnym średniowieczu. Przyczynek do badania rozwoju rzemiosła garncarskiego na terenie przedkolacyjnego Chełmna*. Kolejnym prelegentem była Maria Szegda z Uniwersytetu Opolskiego, która swoim wstąpieniem pt. *Śląskie tradycje browarnictwa na przykładzie miasta Świdnicy* wzbudziła ogromne zainteresowanie wśród słuchaczy. Również Grzegorz Kluczek z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu wystąpieniem dotyczącym *Pracy kowala w średniowiecznym mieście* zaciekał zebranych. Prelegent dokonał szczegółowej analizy kowalstwa w średniowiecznych miastach, przedstawiając wyposażenia kuźni oraz niezwykle ciekawe ówczesne wyroby tego rzemiosła. Największym zainteresowaniem w drugim bloku tematycznym cieszyło się wystąpienie Weroniki Walczak oraz Patrycji Matusiewicz, które scharakteryzowały *Kata w średniowiecznym mieście na terenie ziem polskich od XIII do XV wieku*. Prelegentki przybliżyły uczestnikom konferencji historię początków tego zawodu w miastach polskich, jego profesję oraz kwestie związane z życiem prywatnym kata. Wystąpienie zostało wzbogacone prezentacją multimedialną, w której zaprezentowano ubiór kata oraz narzędzia którymi się posługiwał.

Wieczorem po długich i burzliwych obradach, podsumowujących dwa bloki tematyczne, referenci wraz z organizatorami udali się podziwiać uroki Starego Miasta. Gospodarze pokazali gościom m.in. Dwór Artusa, pomnik Mikołaja Kopernika, Fontannę Filsaka, Krzywą Wieżę oraz ruiny zamku krzyżackiego. Po zwiedzaniu wszyscy udali się na pokonferencyjne spotkanie do TUTU Jazz Clubu, znajdującego się w samym centrum toruńskiego Starego

Miasta. Spotkanie to było doskonałą okazją do nawiązania bliższych znajomości referentów reprezentujących jakże różne ośrodki naukowe.

Drugi dzień sympozjum naukowego Instytutu Archeologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu rozpoczął się od trzeciego bloku tematycznego poświęconego warunkom bytowania średniowiecznych miast. W tej części prelegenci zaprezentowali szeroko rozumiane kwestie życia codziennego w średniowiecznych miastach oraz omówili ich kulturę materialną. Pierwszy referat Agaty Kuci z Uniwersytetu Jagiellońskiego dotyczył *Funkcji rynku miasta lokacyjnego*. Następnie Mateusz Skrzatek z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika omówił *Przestrzeń miasta i jej funkcjonalność na przykładzie średniowiecznego Torunia*. Tuż przed przerwą kawową Agata Wesołowska z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszcy wygłosiła referat dotyczący *Życia codziennego w średniowiecznym zamku*. Prelegentka w interesujący sposób wymieniła oraz opisała pomieszczenia gospodarcze średniowiecznego zamku, panujące tam warunki sanitarne oraz kwestie dotyczące żywienia.

Po przerwie na kawę, podczas której wymieniono się swoimi przemyśleniami na temat wysłuchanych referatów, drugą część trzeciego bloku rozpoczął referat pt. *Wczesnośredniowieczne tkactwo na terenie przedlokacyjnego Chełmna*, wygłoszony przez Zorjanę Polenik z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Następnie z zaciekawieniem wysłuchano wystąpienia Karola Łukomiaka z Uniwersytetu Łódzkiego pt. *Późnośredniowieczne kłódki i klucze do nich odnalezione podczas badań miejskich. Analiza materiału zabytkowego*. Kolejna referentka – Katarzyna Barucha – reprezentująca ten sam uniwersytet omówiła *Piece kaflowe nieakumulujące z terenów Polski*. Referat ten został wzbogacony bardzo ciekawymi ilustracjami, czym wzbudził ogromne zaciekawienie wśród słuchaczy, a tym samym przyczynił się do ożywionej dyskusji. Jako ostatnia w tym bloku głos zabrała Justyna Olejnik, wygłaszając referat *stricte filozoficzny: Miasto – miejsce dobrobytu i spokoju – w myśli historyczno-filozoficznej Ibn Chalduna*. Po wystąpieniu tym odbyła się część dyskusyjna, w której komentowano przedstawione referaty.

Po przerwie kawowej rozpoczęły się obrady czwartego bloku tematycznego, dotyczącego świętowania oraz zabaw. Należy dodać, iż tematyka ta wzbudziła największe zainteresowanie wśród słuchaczy. Pierwszą prelegentką była Justyna Ewa Białowąs z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszcy, która omówiła *Gry w średniowiecznym mieście polskim jako forma wypoczynku*. Następnie Sylvia Skiendziul z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie wygłosiła referat pt. *Zabawy i uciechy w Malborku w latach 1399–1409*. Prelegentka omówiła uczty odbywające się na zamku krzyżackim w Malborku

oraz towarzyszące im rozrywki, m.in. występy artystów oraz tancerek. Dodatkowo przedstawiła ciekawy przepis znajdujący się w krzyżackiej książce kucharskiej (*Königsberger Kochbuch*) na faszerowanego szczupaka, który prawdopodobnie gościł na stole Krzyżaków podczas uczt. Aleksandra Łyczywek z Uniwersytetu Gdańskiego odczytała referat pt. *Muzyka w życiu codziennym mieszkańców średniowiecznego miasta. Stan badań i perspektywy badawcze*. Ostatnim prelegentem czwartego bloku był Maciej Rakowski z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z referatem *Dwór Artusa – fenomen społeczny w miastach pruskich*. Po tym wystąpieniu przeprowadzono część dyskusyjną, w której komentowano przedstawione referaty.

Po przerwie kawowej rozpoczęły się obrady ostatniego już – piątego – bloku tematycznego, poświęconego wojnie i śmierci. Prelegenci skupili się wokół zagadnień taktyczno-wojennych oraz katastrof, które miały miejsce w średniowiecznych miastach. Szeroko omówiono również sferę duchową miast. Pierwszy referował Łukasz Makowski z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, który przedstawił *Oblężenie miast w świetle wybranych utworów średniowiecznych*. Monika Kamińska z Uniwersytetu Jagiellońskiego wygłosiła referat pt. *Świadectwa katastrofy. Mogiły zbiorowe w średniowiecznych miastach ruskich*. Następnie *Średniowieczne cmentarzyska Lublina w świetle badań archeologicznych*. Przyczynek badań nad kulturą duchową i materialną przedstawił Patryk Futa z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Jako ostatni głos zabrał Ziemowit Kraska z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, referując temat pt. *Relikty wierzeń pogańskich związanych ze śmiercią w chrześcijańskiej przestrzeni miejskiej Europy Środkowej*.

Po wysłuchaniu wszystkich referatów oraz po długich dyskusjach opiekun Koła Naukowego Mediewistów – prof. dr hab. Jarosław Wenta – dokonał oficjalnego zamknięcia sympozjum. Podziękował wszystkim uczestnikom za przybycie oraz za zaprezentowanie swoich wyników badań. Wyrazy wdzięczności skierował również do Zorjany Polenik, Prezes Naukowego Koła Mediewistów, za zorganizowanie tegoż doniosłego sympozjum. Krótkie podziękowanie uczestnikom za przybycie wygłosiła także wspomniana Zorjana Polenik.

Reasumując, można stwierdzić, iż sympozjum w Toruniu było udanym wydarzeniem, podczas którego młodzi naukowcy zaprezentowali bardzo ciekawe wyniki badań dotyczące szeroko rozumianych aspektów życia codziennego w średniowiecznych miastach. Liczne zgromadzenie słuchaczy, zarówno pierwszego, jak i drugiego dnia, oraz burzliwe dyskusje świadczą o potrzebie organizowania podobnych konferencji, które aktywizują młodych naukowców.